

6-SINFLARDA JYUL VERNNING "O'N BESH YOSHLI KAPITAN" ASARINI O'QITISH ASOSIDA

Ikramova Malika

*Namangan viloyati To'raqo'rg'on tuman
4-sonli maktabning ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya :J. Vernning "O'n besh yoshli kapitan" ajoyib sarguzasht romani qahramonlari bilan birgalikda geografik xarita bo'ylab qiziqarli retro sayohatga taklif qilishga undaydi. Shuning uchun ham bu asarni 6-sinflar o'rtasida o'qitish, endi shakllanib kelayotgan yoshlarga ko'nikma bo'la oladi

Kalit so'zlar: Sarguzasht, xavf-xatar, sayohatchi, hikoya, kema, qirg'oq, yovvoyi hayvonlar, kashfiyot;

Fransuz yozuvchisi Jyul Vernning qalamiga mansub "O'n besh yoshli kapitan" (Un capitaine de quinze ans) asari sarguzasht roman hisoblanadi. Asrlar osha qo'ldan qo'ymay o'qib kelinayotgan mazkur asarda o'n besh yoshli kapitan-Dik Sendning bir-biridan qiziqarli sarguzashtlari qalamga olinadi.

Jumladan, Janubiy Afrikada kechgan xunrezliklar, qullar savdosi bilan bo'liq ayanchli voqealar, turli xavf-xatarlarga qolgan kapitan Dik va sayohatchi do'stlari- xizmatchisi Gerkules, missis Ueldon va uning kichik o'g'li Jek, xayolparast olim Benedikt tog'aning boshidan kechirganlari sizni befarq goldirmaydi degan umiddamiz.

Sayohatchilar uchun taqdirning haqiqiy sovg'asi portugal savdogarlariga tegishli savdo karvoni bilan uchrashuv bo'ldi. To'liq xavfsiz holda ular portga yetib kelishdi, u yerda ular paroxodga o'tirib, Amerikaga eson-omon yetib kelishdi. Dik Send Ueldon oilasiga tutingan o'gilga, Gerkules oilaning sadoqatli do'stiga aylandi. Yigit "gidrografik kurslarni imtiyozli diplom bilan tugatgan" va kapitan bo'lishga tayyorlanayotgan edi. Umumiy quvonchni faqat qora tanli do'stlarning achchiq taqdiri haqidagi o'ylar qopladi. Biroq, janob Ueldonning aloqalari tufayli to'rtta qora tanli ham o'z vatanlariga qaytarildi.

Jyul Vern o'z asari bilan har qanday odam sinfidan va hamyonining qalinligidan qat'i nazar, mehnat, jasorat va mehribonlik tufayli yuksak marralarni zabt eta olishini ko'rsatishga intildi.

O'n besh yoshli kapitanning qisqacha hikoyasini o'qib bo'lgach, romanning to'liq versiyasini o'qishni tavsiya qilamiz.

Asar syujeti 1873 yilda sodir bo'ladi. Schooner Pilgrim Amerikaga jo'nab ketdi. Kemada jasur kapitan Gul, dengizchilar, 15 yoshli dengizchi Dik Sand, kichik o'g'li va amakivachchasi bilan shxuner egasining rafiqasi, oshpaz Negro va keksa enaga Nan ishtirok etadi. Biroz vaqt o'tgach, besh yoshli bola ag'darilgan kemani ichida besh qora tanli odam bilan topadi. Keyin kema halokatga uchrangani ma'lum bo'ldi va bu oila mo'jizaviy tarzda omon qolishga muvaffaq bo'ldi. Ular orasida keksa odam va uning to'rt o'g'li,

shuningdek, boshidanoq oshpazni yoqtirmagan Dingo iti ham bor edi. Negro uni tanigan itning yonida bo'lmaslikka harakat qildi.

Gerris, sayohatchilar nimadir noto'g'ri ekanligini tushunib, yashiringan deb taxmin qiladi. U Negro bilan belgilangan uchrashuv joyida paydo bo'ldi. Ularning suhbatidan ma'lum bo'lishicha, amerikalik qul savdosi bilan shug'ullangan va Negro u bilan avval hibsga olinib, og'ir mehnatga hukm qilinmaguncha hamkorlik qilgan. Bir necha hafta o'tgach, u qochib ketdi va Pilgrim kemasiga chiqdi, oshpaz bo'lib ishga kirdi. Afrikada u bir kishini, Dingo egasini o'ldirdi, shuning uchun it Negoroga shunday munosabatda bo'ldi. U, o'z navbatida, o'n besh yoshli kapitanning tajribasizligidan foydalanib, shxunerni tug'ilgan qirg'oqlariga olib bordi. Negro va Gerris uchrashadigan joy yaqinida yarmarkaga olib ketilgan qullar karvoni bor.

Qul savdogarlari Dik o'z sayohatchilarini daryoga olib boradi, ular o'sha yerda tuzoqqa tushadi deb umid qiladilar. Qora tanlilar va Dik qo'lga olindi, faqat Gerkulesga omad kulib boqdi, u qochishga muvaffaq bo'ldi. Missis Ueldon, uning o'g'li va amakivachchasini boshqa yo'ldan olib ketishadi. Jinoyatchilarning ular uchun boshqa rejalari bor. Negro ular uchun Ueldondan katta to'lov talab qilmoqda. Dik va uning do'stlari karvon o'tish paytida katta azob-uqubatlarni boshdan kechiradilar. Keksa rohiba buziladi va vafot etadi.

Jasorat va jasorat, zukkolik va ehtiyotkorlik, ehtiyotkorlik - bu har bir kishi rivojlantirishi kerak bo'lgan fazilatlar, chunki ularsiz siz o'zingizni ham, boshqalarni ham qutqara olmaysiz. Garchi biz shaharlarda yashasak va bizni yovvoyi hayvonlar, qul savdogarlari tahdid qilmasa ham, dunyoda yovuzlik juda ko'p va biz ularga qarshi kurashishni o'rganishimiz kerak. Bunday sarguzasht voqealarning barchasi 6-sinf o'quvchilari uchun aynan mosdir. Romanni o'qiydigan o'quvchilar uning qisqacha mazmunini osongina eslab qolishadi. O'n besh yoshli kapitan oddiy va jonli tilda yozilgan. U 19-asrning, kashfiyotlar va ixtirolar asrining o'ziga xos tadbirkorlik ruhini qamrab oladi. Balki buni faqat Jyul Vern qila olardi.

Asarda millati, irqidan, dini, yoshidan qat'i nazar sadoqat fazilati Dik Send, kekxa Nan, Gerkules, negrlar obrazini yuqori nuqtalarga olib chiqishga asos bo'lgani, Dingo Negorodan ustun qo'yilgani 6-sinf o'quvchilarini albatta, hayajonga solishi tabiiy.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Abduazizov A.A. O'zbek tili fonologiyasi va morfologiyasi. Toshkent "O'zbekiston" 1992. B – 5,6.
2. Ганшина. Французко-русский словарь. М. Русский язык, 1983.г.
3. Kollektiv. Badiiy tarjimaning aktual masalalari. Toshkent, O'z. „Fanlar“ nashriyoti 1997 y.
4. Quronov.D. Adabiyotshunoslikka kirish. Oripov.A. nomidagi xalq merosi nashriyoti. T. 2004 y.
5. Malik Rahmon. „O'n besh yoshli kapitan“, Toshkent, G“.G“ulom nomidagi. Adabiyot va san“at nashriyoti ,1976 y.
6. Rahmon.M. „Kapitan Grant bolalari“, Toshkent , O“zdavnashr, 1957 y.